

Vlaams
Parlement

ingediend op **554** (2020-2021) – Nr. 2
5 februari 2021 (2020-2021)

Verslag

namens de Commissie voor Algemeen Beleid,
Financiën, Begroting en Justitie
uitgebracht door Maaïke De Vreese en Katrien Schryvers

over de nota van de Vlaamse Regering

ingediend door minister Zuhail Demir

Vlaams strategisch plan
Hulp- en dienstverlening
aan gedetineerden en geïnterneerden 2020-2025

Samenstelling van de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en Justitie:

Voorzitter: Steven Vandeput.

Vaste leden:

Arnout Coel, Maaïke De Vreese, Philippe Muyters, Sarah Smeyers, Steven Vandeput;
Adeline Blancquaert, Anke Van dermeersch, Wim Verheyden;
Stijn De Roo, Peter Van Rompuy;
Willem-Frederik Schiltz, Maurits Vande Reyde;
Celia Groothedde, Björn Rzoska;
Ludwig Vandenhove.

Plaatsvervangers:

Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Lorin Parys, Wilfried Vandaele, Paul Van Miert;
Filip Brusselmans, Yves Buysse, Johan Deckmyn;
Jo Brouns, Koen Van den Heuvel;
Marino Keulen, Gwendolyn Rutten;
Mieke Schauvliege, Jeremie Vaneeckhout;
Bruno Tobback.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

Documenten in het dossier:

554 (2020-2021) – Nr. 1: Nota van de Vlaamse Regering

INHOUD

I.	Toelichting door Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme.....	4
1.	Inleiding	4
2.	Vijf strategische doelstellingen.....	5
3.	53 acties gespreid over vijf doelstellingen	5
II.	Bespreking.....	8
1.	Tussenkomst van Lorin Parys	8
2.	Tussenkomst van Katrien Schryvers	8
3.	Tussenkomst van Adeline Blancquaert	8
4.	Tussenkomst van Ludwig Vandenhove	9
5.	Tussenkomst van Celia Groothedde	10
6.	Tussenkomst van Loes Vandromme.....	10
7.	Tussenkomst van Wim Verheyden.....	10
8.	Repliek van minister Zuhail Demir.....	11
9.	Tweede tussenkomst van Wim Verheyden	12
10.	Tussenkomst van commissievoorzitter Steven Vandeput	12
11.	Tweede tussenkomst van Celia Groothedde	13
	Gebruikte afkortingen	14

Bijlage: zie de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be

Op 26 januari 2021 besprak de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en Justitie de nota van de Vlaamse Regering over het Vlaams strategisch plan Hulp- en dienstverlening aan gedetineerden en geïnterneerden 2020-2025 (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 554/1).

De door de minister getoonde presentatie is terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlament.be.

(Deze vergadering werd als videoconferentie georganiseerd.)

I. Toelichting door Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme

1. Inleiding

Minister *Zuhal Demir*, die coördinerend minister is voor de hulp- en dienstverlening aan gedetineerden, licht de nota toe. Haar kabinet voerde de pen bij de opmaak van een nieuw strategisch plan, dat, zoals het decreet bepaalt, elke legislatuur moet opgesteld worden, maar uiteraard werden de collega's daarbij betrokken.

Het vorige plan was met een twintigtal doelstellingen heel ruim en breed, waardoor stevige en zichtbare resultaten boeken niet evident was. Bovendien zorgden de omstandigheden van de afgelopen jaren, zoals de overbevolking in de gevangenissen en de coronacrisis, ervoor dat het behoud van het aanbod primeerde op de verdere uitbouw. In het nieuwe plan kiest de Vlaamse Regering daarom voor een beperkt aantal strategische doelstellingen, die nauw aansluiten bij het regeerakkoord en voortvloeien uit de situatie op het terrein.

De richting die ze met die vijf doelstellingen uit wil, is duidelijk. Zij wil om te beginnen daders de straf laten uitzitten die ze krijgen, al erkent ze dat dit vooral een federale bevoegdheid is. Tegelijk werkt Vlaanderen aan een veiliger samenleving door effectieve re-integratie, die leidt tot minder recidive en slachtoffers.

Minder recidive en slachtoffers vereist dat men weet wie men voor zich heeft, welke dader dat is. Aanbod op maat is nodig, maar met de tienduizend gevangenen die verspreid zijn over zestien Vlaamse en twee Brusselse gevangenissen en verschillende profielen hebben, is dat niet evident. De minister gewaagt integendeel van een gigantische uitdaging. Onderzoek leert dat men om recidive maximaal te beperken, vanaf de start van de detentie moet werken met een gedetineerde op alle levensdomeinen en in het bijzonder Onderwijs, Werk en Wonen. Volgens haar is het logisch dat die drie cruciaal zijn om mensen op het rechte pad te houden.

Treffend is bijvoorbeeld de vaststelling uit onderzoek dat wie een cursus volgde of onderwijs genoot, meer kans heeft op werk en 43% minder kans loopt op recidive. Belangrijk is verder dat op de drie genoemde domeinen een brug geslagen wordt tussen de wereld binnen en buiten de gevangensmuren, waarbij ze opvolging, informatie-uitwisseling en communicatie vernoemt.

Vlaanderen wil daartoe zijn bevoegdheden ten volle benutten, wat echter niet evident is in een omgeving waarin het federale niveau de regels bepaalt. Als voorbeeld geeft ze de inzet van bewakend personeel. Dat moet de gedetineerden naar de les brengen, maar bij een tekort aan personeel door bijvoorbeeld een staking, wordt die taak als eerste uit hun takenpakket geschrapt. Een ander voorbeeld wordt gevormd door het aanbieden van hulp- en dienstverlening in de zeer oude en onaanpaste infrastructuur van de gevangenissen met hun overbevolking. De federale minister, met wie zij al sprak, beloofde inmiddels in zijn beleidsnota om die zaken mogelijk te maken.

2. Vijf strategische doelstellingen

Om de prioriteiten van de Vlaamse bevoegdheid rond hulp- en dienstverlening vast te leggen, heeft zij samen met collega's bevoegd voor Onderwijs, Welzijn, Werk, Wonen enzovoort vijf strategische doelstellingen bepaald om te komen tot een veiliger samenleving.

De eerste is dat het aanbod inzake hulp en dienstverlening evidencebased moet zijn. Het is meer dan ooit nodig om te kijken welke praktijken bewezen hebben dat ze werken en welke niet. De middelen zijn immers schaars en moeten goed ingezet worden. Zij wil een onderzoek voeren om dat in kaart te brengen, waar ze straks op terugkomt.

Ten tweede wil de Vlaamse Regering alle beleidsdomeinen inzetten op de hulp- en dienstverlening, in het bijzonder Onderwijs, Werk, Welzijn, Geestelijke Gezondheidszorg en Wonen, met het oog op succesvolle re-integratie.

Derde doelstelling is dat het hulp- en dienstverleningsaanbod er natuurlijk is voor alle gedetineerden, maar met een bewuste focus op enkele doelgroepen, waarvan de eerste die van de geradicaliseerden is. Het hervallen van een van hen kan immers enorme gevolgen hebben voor de samenleving. De tweede doelgroep betreft verslaafden, gedetineerden met een psychische of psychiatrische problematiek. De problematiek hangt samen met de groep van de veelplegers. Een derde doelgroep wordt gevormd door de daders van intrafamiliaal en seksueel geweld, omdat men zeker met zedendelinquenten niet moet wachten op het einde van de straf om met hen aan de slag te gaan.

Daarop licht ze de vierde doelstelling toe. Men ziet vaak gedetineerden die na hun straf plots op straat staan zonder inkomen, werk of woonst. Daarom focust de vierde doelstelling op die overgang van het leven binnen naar dat buiten de gevangenis, zodat trajecten in het belang van re-integratie en recidivebeperking voortgezet kunnen worden.

Ten slotte wordt in de vijfde strategische doelstelling nagestreefd dat de Vlaamse beleidscoördinatoren met heel veel bevoegdheidsdomeinen in de gevangnissen samenwerken. Er moet samenwerking en afstemming zijn, niet alleen binnen de Vlaamse bevoegdheden, maar ook met het federale niveau, de FOD Justitie en de gevangenisdirecties.

3. 53 acties gespreid over vijf doelstellingen

Binnen de vijf genoemde doelstellingen werden 53 acties geformuleerd door de verschillende ministers van de Vlaamse Regering, waarvan zij er zelf 21 voor haar rekening neemt.

Doelstelling 1 gaat om evidencebased werken. Aan de hand van wetenschappelijk onderzoek wil zij verder bouwen op alle inzichten die reeds zijn verworven, en verder in kaart brengen wat gedetineerden tijdens hun detentie nodig hebben om ervoor te zorgen dat ze succesvol re-integreren in de samenleving en dus geen nieuwe feiten plegen of slachtoffers maken. Zij wil kijken wat werkt, ook in het buitenland, en daarmee vervolgens aan de slag gaan in onze gevangnissen. Het bestek voor dat onderzoek wordt op dit moment uitgeschreven en weldra gepubliceerd.

Doelstelling 2 betreft het inzetten op alle beleidsdomeinen. Daarbinnen passen 23 acties. Om het wat overzichtelijk te houden, heeft ze die doelstelling opgesplitst in verschillende operationele doelstellingen. Ze vermeldt de ontwikkeling van capaciteiten, de praktische organisatie van het leven na detentie, de psychosociale

begeleiding en het betrekken van gedetineerden bij de uitbouw van het aanbod in de gevangenis. Als voorbeelden van de eerste operationele doelstelling met betrekking tot de ontwikkeling van capaciteiten geeft ze cursussen Nederlands, beroepsopleiding, de uitbouw van leertrajecten en begeleiding.

De tweede operationele doelstelling van doelstelling 2 gaat over de praktische organisatie van het leven na detentie. Met het oog daarop zal minister Matthias Diependaele inspanningen leveren. Naast werk en inkomen is immers ook huisvesting van belang, net als een goede psychosociale begeleiding. Minister Beke heeft zich ertoe geëngageerd om in te zetten op de sociale netwerken rond de gedetineerden, om de werking van Tandem, dat gedetineerden leidt naar de nodige hulpverlening na detentie, uit te breiden, en te investeren in de werking van de forensische teams van de centra geestelijke gezondheidszorg.

De volgende doelstelling gaat om de bijzondere aandacht die het beleid aan bepaalde doelgroepen willen geven. Ook die acties zijn onderverdeeld in verschillende operationele doelstellingen.

De eerste doelgroep gaat over geradicaliseerde gedetineerden. De justitiehuizen hebben een nieuw mandaat gekregen om te zorgen voor een naadloze overgang van binnen naar buiten de gevangenis bij geradicaliseerde gedetineerden. De justitieassistenten zullen deelnemen aan lokaal casusoverleg in de gevangenis, drie maanden voor de gedetineerde in aanmerking komt voor bepaalde strafuitvoeringsmodaliteiten. Zo kan de justitieassistent tijdig kennismaken met het dossier, sneller voor gepaste begeleiding zorgen, maar bovenal de gevangenis adviseren over strafuitvoeringsmodaliteiten en voorwaarden. Daartoe gaat hij het interne dossier bekijken maar ook buiten de gevangenis bevragen, contact opnemen met de nodige hulpverlening enzovoort. Om dat intern casusoverleg in goede banen te leiden, wordt de mogelijkheid bekeken om een samenwerkingsakkoord af te sluiten met het federale niveau. Doel van de aanpak is zowel sneller als meer aanklampend werken.

Een tweede doelgroep wordt gevormd door de gedetineerden met een psychiatrische problematiek. De acties die geformuleerd werden bij de doelstelling rond psychosociale begeleiding, die daarnet al aan bod kwam, passen daar perfect in.

Een derde doelgroep zijn de veelplegers. Vaak zijn gedetineerden namelijk niet aan hun proefstuk toe en is het dus niet de eerste keer dat ze in de gevangenis terechtkomen. Velen van hen komen niet vrij onder voorwaarden omdat ze dat om allerlei redenen niet willen of kunnen aanvragen, en zitten dus hun volledige straf uit in de gevangenis. Ze komen buiten met bijzonder weinig handvaten voor re-integratie. Het verwondert dan ook niet dat het hen telkens opnieuw niet lukt om de criminaliteit te mijden. Doel is het aantal van dergelijke draaideurcriminelen tot een minimum te beperken, maar momenteel weet men nog te weinig van deze groep en hoe men met hen aan de slag kan gaan. Vandaar de doelstelling om de groep in kaart te brengen.

Ten slotte heeft ze het over de derde doelgroep waar er bijzondere aandacht moet zijn voor de daders van intrafamiliaal en seksueel geweld. Wat intrafamiliaal geweld betreft, wil zij samen met de Family Justice Centers en de ketenaanpak bekijken hoe men een uitgebreider en meer aanklampend aanbod kan realiseren voor daders die nog in de gevangenis zitten, zodat men niet hoeft te wachten tot ze weer vrijkomen om met hen aan de slag te gaan. Ook in de nieuwe centra voor intrafamiliaal geweld zal dat een aandachtspunt zijn. In het kader van de bestrijding van seksueel geweld start zij, zoals ze twee weken geleden ook al zei tijdens de voorstelling van het actieplan tegen seksueel geweld, een onderzoek naar de begeleiding en behandeling van zedendelinquenten in de gevangenis en zal zij de COSA-methodiek verder uitwerken.

Zoals gezegd is de overgang van het leven binnen naar het leven buiten de gevangenis een grote prioriteit. Het is belangrijk dat trajecten van gedetineerden blijven lopen en niet afgebroken worden. Daartoe moeten de diensten binnen en buiten de gevangenis elkaar kennen. Zo zullen de bemiddelaars en de instructeurs van de VDAB opgeleid worden over het thema detentie en worden rond wonen netwerkmomenten met lokale actoren georganiseerd in de gevangenis.

Bij het bouwen aan die trajecten wil de minister de justitiehuisen nauw betrekken. Zij zal de hulp- en dienstverlening binnen de gevangismuren en de trajecten die justitieassistenten met ex-gedetineerden buiten de gevangenis lopen, op elkaar afstemmen. Daarbij wordt aandacht geschonken aan de overdracht tussen begeleidingen binnen, door bijvoorbeeld de psychosociale dienst of de dienst Justitieel Welzijnswerk van het CAW, en buiten de gevangenis, door bijvoorbeeld de justitieassistent.

Ook de lokale besturen hebben een belangrijke rol te spelen in de voortzetting van die trajecten en de verbinding tussen binnen en buiten de muren. De minister mikt daarom op een versterkte samenwerking met hen. Op basis van de ervaringen in Nederland, waar men al langer structureel samenwerkt met de lokale besturen, wil ze iets dergelijks ook in Vlaanderen opzetten. Het is bijvoorbeeld belangrijk voor een burgemeester om te weten dat iemand die uit de gevangenis komt, zich vestigt in zijn gemeente. Over de versterking van hun rol in dit kader lopen gesprekken met de VVSG.

Het laatste onderdeel van dit verhaal betreft de digitale vaardigheden, waarmee ze niet het gebruik van mobiele telefoons bedoelt maar de versterking van de digitale architectuur. Haar federale collega die daarvoor bevoegd is in de gevangenis, heeft alvast beloofd om daar in deze legislatuur werk van te maken. Haar eigen doel is de Vlaamse diensten daar optimaal op voor te bereiden. Er wordt bekeken hoe de digitale mogelijkheden optimaal kunnen benut worden in het hulp- en dienstverleningsaanbod binnen de muren, zodat we klaar staan wanneer de digitale infrastructuur er is.

De laatste grote doelstelling gaat over versterkte samenwerking en organisatievormen om te komen tot een afgestemd en kwaliteitsvol aanbod. De hulp- en dienstverlening in de gevangenis is een netwerkorganisatie van al de verschillende organisaties die hun werking van buiten de gevangenis, zoals VDAB, CAW, CGG of centra voor volwassenenonderwijs, erbinnen brengen. De veelheid van organisaties en de context waarin ze moeten werken, maakt het niet altijd evident. Zij wil daarom de werking van die netwerkorganisaties evalueren en kijken waar men beter en efficiënter kan werken.

Daarnaast is niet enkel de samenwerking binnen de Vlaamse diensten belangrijk, maar ook die met het federale directoraat-generaal Penitentiaire Inrichtingen (EPI), dat bevoegd is voor de gevangenissen. De minister wil met name inzetten op specifieke projecten zoals de aanpak van radicalisering.

Ruim de helft van de acties zit bij andere ministers. Zoals altijd wordt in opvolging voorzien. De verschillende acties moeten nog uitgewerkt worden met een stappenplan, timing, indicatoren en een budget. Voor de genoemde opvolging staat een gemengde commissie in. Verder zal elke minister in zijn BBT rapporteren over de stappen die werden gezet. In 2022-2023 wordt op basis daarvan een tussentijdse evaluatie opgemaakt met het oog op eventuele bijsturing. Op basis van het voorliggende plan is elke gevangenis momenteel bezig met de opmaak van een lokaal actieplan zodat de doelstellingen ook op het terrein uitwerking krijgen. Eind mei zullen zij hun plannen overmaken aan de gemengde commissie. De uitdaging is groot maar dat is geen reden om er niet aan te beginnen, besluit de minister.

II. Bespreking

1. Tussenkoms van Lorin Parys

Lorin Parys treedt de voorkoming van recidive als focus bij. Dat is zowel in het belang van de gedetineerde als in dat van de samenleving en de slachtoffers. In ieders voordeel is evenzeer dat het importmodel gehanteerd blijft met het oog op een naadloze voortzetting van hulpverlening en ondersteuning na de detentie.

Ook de keuze voor evidencebased werken vindt hij bijzonder positief. Dat men niet weet hoe groot de groep van gedetineerden is die gerelateerd is aan intrafamiliaal of seksueel geweld, stuit hem in dat verband tegen de borst. Wat zijn de obstakels om over dergelijke informatie te beschikken? De commissieleden waarvan de partij vertegenwoordigd is in de federale meerderheid, roept hij op te zorgen voor continue deling van data, uiteraard AVG-conform. Vlaanderen is immers voor zijn strijd tegen recidive afhankelijk van federale verzameling en ontsluiting van data daarover.

2. Tussenkoms van Katrien Schryvers

Katrien Schryvers erkent dat de vermijding van recidive en de re-integratie van gedetineerden een weloverwogen plan vereisen in samenspraak tussen verschillende beleidsdomeinen. Het komt er nu op aan de talrijke acties uit te voeren. Zij waardeert ook de voorafgaande omgevingsanalyse. Dat Werk, Wonen, Welzijn en Onderwijs betrokken worden, noemt zij vanzelfsprekend. Vraag is wel welke middelen worden ingezet. Er zijn immers verschillende succesfactoren voor een geslaagde re-integratie, waarvan ze een dak boven het hoofd vernoemt, naast werk en betekenisvolle relaties.

Aan welke partnerschappen denkt de minister om dit te realiseren, waarbij het lid zelf wijst op de inspanningen van de lokale besturen? Essentieel is in elk geval de samenwerking met het federale niveau. Is daarmee al overleg geweest tijdens de voorbereiding van het plan? Wat is de stand van zaken? Die vraagt het lid ook meer bepaald over de gefaseerde uitwerking van het plan penitentiaire gezondheidszorg van 2018 en de werkgroepen die daarmee bezig zijn. Zij vraagt ook uitleg over het proefproject in het kader van het nieuwe mandaat van justitieassistenten voor de begeleiding van geradicaliseerde gedetineerden na hun vrijlating (actie 27). Zijn er plannen om het te veralgemenen?

Hoe staat de minister tegenover de idee van transitiehuizen in het perspectief van vrijlating? Is het eerste van die huizen in Mechelen (opgericht in 2019) al geëvalueerd met het oog op een verdere ontplooiing van deze transitiehuizen? Welke zijn de resultaten?

Op welke manier wil de minister een antwoord bieden op een problematiek die recent onder de aandacht kwam, namelijk die van ouderen in gevangenissen? Het lid wijst op onaangepaste accommodatie, tijdsbesteding en eenzaamheid.

3. Tussenkoms van Adeline Blacquart

Ook *Adeline Blacquart* treedt de inzet tegen recidive en voor re-integratie bij, maar vindt tegelijk dat duidelijk moet gesteld worden dat sommige individuen niet thuishoren in de samenleving. Men moet dan ook durven vragen waarom men massaal blijft investeren in dergelijke mensen. De gevangenispopulatie in de omgevingsanalyse blijkt voor iets minder dan de helft uit buitenlandse gedetineerden te bestaan, zonder de Belgen met een andere afkomst mee te rekenen. Zij roept de minister op, ook al beseft ze dat het niet haar bevoegdheid is, om ervoor te

ijveren dat dergelijke criminelen hun straf in hun thuisland uitzitten. Wie zich niet kan voegen naar onze regels, verdient hier geen plek. Welke extra maatregelen worden ten aanzien van die groep genomen? Zij verwacht dat de minister het onderwerp aankaart bij haar federale collega.

Van behandelprogramma's en hulpverlening binnen de geestelijke gezondheidszorg is ook haar fractie voorstander, op voorwaarde dat zij binnen de perken blijven. Dat laatste geldt ook voor de re-integratiefaciliteiten binnen de gevangenis. Mensen zitten daar met een reden, dat mag niet vergeten. Op den duur krijgen ze meer kansen dan gewone mensen.

Verder is ze niet verrast dat bij de acties noch een budget noch een timing beschikbaar is. Voor radicalisering bijvoorbeeld is de termijn 2020-2024, terwijl de minister dat nochtans al vaker een topprioriteit noemde. Even absurd vindt ook zij de bekentenis dat men geen zicht heeft op de grootte van de groep daders van intrafamiliaal of seksueel geweld. Dat dergelijke delinquenten vanaf het begin van hun detentie opgevolgd worden, is nochtans van levensbelang. Het lid gaat er dan ook van uit dat de minister de nodige initiatieven zal nemen om hen in kaart te brengen. Wat is de stand van zaken op dit punt?

4. Tussenkoms van Ludwig Vandenhove

Ludwig Vandenhove vindt de horizontale aanpak een goede zaak. Vraag is wel wie de realisatie ervan politiek coördineert.

Dat ongeveer de helft van de gedetineerden nog niet veroordeeld is en de andere helft wel, is een belangrijk gegeven in de analyse (p. 10). In welke mate werd daarmee rekening gehouden in de acties van de verschillende ministers?

Bij het – inderdaad niet eenvoudige – probleem van de radicalisering wil hij weten of de geïntegreerde visie waarvan sprake op p. 13 al geëvalueerd is.

Hoe denkt men in de toekomst om te gaan met gedetineerden met een licht verstandelijke handicap, van wie het aandeel in de populatie 30-40% van de populatie bedraagt (p. 15)?

Hoe zit het, wat de opleiding betreft met het oog op maatwerk en multidisciplinariteit, met de samenwerking met het federale niveau (p. 16)?

Wat de lokale besturen betreft, stelt hij vast dat de burger onverdraagzamer is geworden voor de opname van ex-gedetineerden of ex-psychiatrische patiënten in de bevolking. Dat mag men niet onderschatten. Hier is sensibilisering noodzakelijk.

Hij is het eens met de aandacht voor wonen, maar wijst meteen op het tekort aan sociale woningen. Het lid gaat ook akkoord dat in het licht van de re-integratie een evenwicht tussen harde en zachte vaardigheden nodig is. Die eerste volstaan op zich niet.

De plannen van de minister met opleidingen in het kader van natuur-, bos- en landschapsbeheer worden door hem ondersteund en het lid vraagt dan ook meer middelen te investeren in dergelijke projecten van de sociale economie.

Tot slot vraagt hij hoe de samenwerking met de federale overheid loopt en sluit hij zich aan bij de vraag van Katrien Schryvers over de ouderen in de gevangenispopulatie.

5. Tussenkoms van Celia Groothedde

Celia Groothedde leest veel mooie doelstellingen in het plan. Veel knelpunten vallen echter onder de bevoegdheid van een van haar collega's. Wie moeten commissieleden aanspreken over de opvolging: de coördinerende minister of de bevoegde? Dezelfde vraag heeft ze over het budget.

Haar fractie heeft geen bezwaren tegen de inzet op re-integratietherapie, integendeel. Twee kwetsbare groepen zijn inderdaad ouderen en mensen met een lichte verstandelijke handicap. Bij die laatste groep is niet altijd scherp duidelijk of ze als daders dan wel sukkelaars moeten gezien worden. In elk geval is niet alleen goede, bewezen dadertherapie maar ook maatwerk voor hen nodig. Hoe gaat de minister op beide groepen inzetten?

Trekt de minister middelen uit voor de digitale infrastructuur in de gevangenissen, die thans tekorten vertoont met het oog op zowel opleiding, re-integratie als contactmogelijkheden met familie?

Zij treedt bij dat er een groot en groeiend probleem is van discriminatie ten aanzien van ex-gedetineerden op het vlak van wonen en werk. Op welke manier wordt die bestreden, evenals de structurele tekorten? Die laatste bestaan ook in de diensten hulpverlening. Hoe garandeert de minister dat die degelijk is in dergelijke context?

6. Tussenkoms van Loes Vandromme

Loes Vandromme vraagt naar het Vlaamse stappenplan en budget voor de verdere uitrol van beperkte internettoegang in de gevangenissen zodra de digitale infrastructuur er is, bijvoorbeeld voor het afleggen van digitale examens.

Wordt het West-Vlaamse project 'Learning inside out' verlengd na eind 2022 en uitgebreid naar andere gevangenissen?

Welk budget wordt uitgetrokken voor het plan geletterdheid? Hoe worden CVO's en CBE's betrokken?

Waarom werd bij de uitrol van het elektronische leerplatform voor Primo gekozen?

7. Tussenkoms van Wim Verheyden

Wim Verheyden erkent dat het een uitdaging is voor de minister om haar plan waar te maken terwijl ze weinig invloed heeft op voorwaarden als infrastructuur, personeel of overbevolking. Tegenover het federale voornemen om te investeren in nieuwe inrichtingen of de renovatie van de bestaande gevangenissen stelt zijn fractie het recept om buitenlandse gevangenen hun straf te laten uitzitten in het land van herkomst.

Als men voortaan straffen van drie jaar of minder laat uitvoeren, wordt het probleem nog groter. Is het niet aangewezen dat Vlaanderen instaat voor de bouw en renovatie van zijn eigen gevangenissen, zodat het alle hefboomen zelf in handen heeft?

Ook hij peilt naar de stand van zaken in de evaluatie van de transitiehuizen. Zijn er indicaties dat het project in Mechelen wordt veralgemeend?

8. Repliek van minister Zuhal Demir

Zuhal Demir stelt in de reacties vast dat het thema belangrijk is voor Vlaanderen, ook al zijn de bevoegdheden beperkt in deze. Zij beseft dat het een uitdaging is en hoopt in de toekomst partners te vinden voor een staatshervorming die de bevoegdheidspakketten ook op het vlak van justitie coherent maakt, waarbij ze de infrastructuur en de strafuitvoering(srechtbanken) noemt. Zij is zich bewust dat het niet evident is, maar in de tussentijd moet men alles op afstemming tussen de verschillende beleidsniveaus zetten.

De opmerkingen over de lacunes in de daderprofielen zijn terecht en worden ook in het plan gemaakt. Zij moeten in kaart gebracht worden in een groot onderzoek, dat echter ook kijkt naar de behoeften. Hoe dan ook is dat afhankelijk van de registratie door de gevangenen zelf, merkt ze op.

Op de vragen naar het budget antwoordt ze dat de veelheid van de organisaties die actief zijn in de gevangenen, het niet eenvoudig maakt om een correct en volledig beeld te geven van hoeveel wordt uitgegeven aan hulp- en dienstverlening. De financiering gebeurt om te beginnen niet alleen door Vlaanderen maar ook uit de eigen fondsen van gevangenen. Soms springen de lokale besturen bij. Daar komt bij dat de hulp- en dienstverlening zoveel mogelijk die van buiten de gevangenis weerspiegelt en niet altijd apart gefinancierd wordt, waarbij ze de CAW en de CVO's als voorbeelden geeft. Men zou het kunnen vergelijken met de moeilijkheid om de armoedebestrijding met zijn vele actoren te berekenen. Zoals gezegd is de gemengde commissie bezig met het in kaart brengen van tijdspad, indicatoren en budget.

Met het federale niveau is zij constant in overleg. Er is altijd afstemming met het kabinet van Justitie, verzekert ze. Op de evaluatie van het transitiehuis in Mechelen wil ze niet vooruitlopen. Zeker is wel dat werken met kleinere groepen beter is voor de uitwerking van een aanbod op maat.

De penitentiaire gezondheidszorg heeft vertraging opgelopen door de val van de Federale Regering. Vlaanderen nam inmiddels het initiatief om alle partners weer rond de tafel te verzamelen, hoewel ook deze aangelegenheid grotendeels een federale bevoegdheid is. Ook de problematiek van ouderen situeert zich voornamelijk op federaal niveau.

Dat mensen die uitgewezen zijn, hun straf best in het land van herkomst uitzitten, treedt de minister bij, maar ze wijst er meteen op hoe moeilijk het is dergelijke samenwerking te bewerkstelligen. Er moet in elk geval op ingezet worden. Ze onderstreept daarbij dat uitgewezenen nu al in een aparte gevangenis zitten, in Tongeren, waar geen cursussen Nederlands of inburgering worden gegeven.

Wat de opvolging van het plan betreft, verwijst ze naar de gemengde commissie die bestaat uit vertegenwoordigers van de betrokken departementen en agent-schappen, evenals van de hulp- en dienstverlenende organisaties uit de betrokken beleidsdomeinen.

Voor de vragen over mentale handicaps en psychologische problemen verwijst zij door naar collega Wouter Beke.

Over seksuele delinquentie volgt apart een diepgaander onderzoek. Op basis van hun profielen wordt bekeken welke behandeling en begeleiding best werken.

Het klopt dat de termijnen van de acties ruim bemeten zijn. Doel is immers uitvoering gedurende de hele legislatuur, van opstart over uitwerking tot evaluatie.

Bij de samenwerking met het federale niveau vult ze nog aan dat een keer per maand overlegd wordt, en dat dit niet altijd formeel is.

Concrete vragen moeten inderdaad gesteld worden aan de bevoegde minister die een actie trekt. Zijzelf is weliswaar coördinerend minister maar kan de administraties van haar collega's niet aansturen. Daarnaast is er, zoals gezegd, opvolging met een tussen- en eindevaluatie.

Zij is zich ervan bewust dat in de gevangenis mensen zitten die eigenlijk geïnterneerd zouden moeten worden. De federale minister van Justitie is verantwoordelijk voor de oprichting van nieuwe forensische psychiatrische centra. In de toekomst komt er een bij in Aalst, waarvan de erkenning recent door Vlaanderen is goedgekeurd.

Zij bevestigt de voorgenomen inzet op dadertherapie, waarvoor het vermelde onderzoek naar profielen en behoeften nodig is.

De digitalisering in de gevangenissen wordt inderdaad uitgebreid door de FOD Justitie. Zodra die er is zal het Departement Onderwijs en Vorming middelen inzetten, wat momenteel al wordt voorbereid.

De minister bevestigt dat het project 'Learning Inside Out' verlengd wordt en uitgebreid via ESF-projecten. Voor concretere informatie verwijst ze door naar minister Ben Weyts.

Gevangenisinfrastructuur is nog altijd een federale bevoegdheid. De minister drukt nogmaals haar hoop uit in een meer coherente bevoegdheidsverdeling in de toekomst. In afwachting doet zij haar best om recidive en nieuwe slachtoffers te vermijden. De meeste gevangenen komen op een bepaald moment vrij, en zij wenst dat die dan werk hebben en een dak boven hun hoofd, wat op zijn beurt vereist dat men bij het begin van de detentie aan de slag met hen moet.

9. Tweede tussenkomst van Wim Verheyden

Wim Verheyden had het niet over de uitgeprocedeerden die in de gevangenis van Tongeren zitten, uitgewezen moeten worden en dus geen lessen Nederlands krijgen.

Zijn fractie wil veel meer. Bijna de helft van de populatie in de andere Vlaamse gevangenissen wordt uitgemaakt door mensen met een andere dan de Belgische nationaliteit. Hij roept nogmaals de vraag op of middelen en tijd geïnvesteerd worden om hun Nederlands te leren en van alles bij te brengen. Hij hoopt dat er effectief wordt ingezet op wat de minister vindt, namelijk dat ze hun dubbele nationaliteit verliezen en hun straf uitzitten in het land van herkomst. Die mensen horen hier niet, zeker als ze criminele feiten plegen.

10. Tussenkomst van commissievoorzitter Steven Vandeput

De voorzitter wijst hem erop dat dit het Vlaams Parlement is en stelt voor om het debat te beperken tot de eigen bevoegdheden.

11. Tweede tussenkomst van Celia Groothedde

Celia Groothedde werpt op dat mensen met een dubbele nationaliteit minstens even hard Belg of Vlaming zijn en ook een lokale identiteit hebben, als de andere commissieleden en zijzelf, en bovendien die dubbele nationaliteit nauwelijks kwijt kunnen raken, afgezien nog van het gelijk van de voorzitter wat de bevoegdheidsverdeling betreft.

Steven VANDEPUT,
voorzitter

Maike DE VREESE
Katrien SCHRYVERS,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

AVG	algemene verordening gegevensbescherming (= General Data Protection Regulation, GDPR)
BBT	beleids- en begrotingstoelichting
CAW	centrum algemeen welzijnswerk
CBE	centrum voor basiseducatie
CGG	centrum voor geestelijke gezondheidszorg
COSA	Cirkels voor Ondersteuning, Samenwerking en Aanspreekbaarheid
CVO	centrum voor volwassenenonderwijs
ESF	Europees Sociaal Fonds
FOD	Federale Overheidsdienst
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten